

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים

HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע בהעלותך תשפ"ג

ימי התקומה - באו שְׁעָרָיו בְּתוֹךְהָהָר, איך? (חלק ה')

הרב יוסף כרמל, ראש כולל יארץ חמדה

ההפטרה העוסקת בגאולה בידי שמים, כפי שהיה בזמן יציאת מצרים והמעבר בים סוף, נקראת ביום השמיני של פסח בחו"ל, ונקבעה גם כהפטרה ליום העצמאות. כך הסקנו בדברינו **לפרשת נשא**. בהחלטה זו (יתכן שלא מודע) הכריעו המתקנים לכאורה, במחלוקת עתיקת יומין שהסעירה את היהודים שומרי התורה והמצוות, וביתר שאת עם הקמת התנועה הציונית, בידי בנימין זאב הרצל - חוזה המדינה. חלק ניכר משלומי אמוני ישראל היו בטוחים שהגאולה העתידה לבוא, גם היא תהיה בדרך נס ובהתערורות מלמעלה, גאולה בידי שמים. זאת אחת מהסיבות שהם התנגדו למפעל הציוני שפעל לגאולת ישראל וקידומה גם מבחינה מדינית, במה שנקרא התערותא דלתתא, כלומר גאולה בידי אדם ובסיעתא דשמיא. העזרה משמים בדרך זו תלויה בהשתדלות של בני עמנו, שצריכים לעלות ארצה בדרך הטבע, ולבנות תשתית למדינה שמבוססת על בנין הארץ בידי מתיישביה.

המציאות בשטח, החורבן והשוואה הנוראה שפקדה את יהודי אירופה, (שלא הקשיבו להזכרת הגאון מוילנא לפני מאתיים וחמישים שנה, ולהזכרתו של הראי"ה קוק לפני מאה שנים), כמו גם הצלחתה המדהימה של מדינת ישראל, מכריזים כי דרך הגאולה המתאימה לדורנו, היא הדרך של ההתערותא דלתתא. לא יתכן, משום בחינה, כי מדינת ישראל היא יצירה, חיו, של ה"סיטרא אחרא" – מעשה שטן, כמו שטענו מתנגדיה הקיצוניים של התנועה הציונית. אם דברינו נכוחים, ננסה לעיין בדברי הנביאים ולמצוא לכך מקור. לפני כן, עלינו להסביר מדוע הנביא ישעיהו נשלח להזכיר את העם בכיוון של גאולה בידי שמים, גאולה בהתערותא דלעילא.

נסביר בתחילה את הרקע לנבואות ישעיהו בימי עוזיהו. הצרעת שפרחה במצחו של המלך ורעידת האדמה שפקדה את ירושלים וארץ ישראל באותו זמן, זעזעו את כולם. מפעלו האדיר של עוזיהו התמוטט. הניצחונות הצבאיים של עוזיהו, הצלחותיו החקלאיות והתעשיות הביטחוניות שבנה, גרמו לכל העולם לעמוד נפעמים מול האימפריה שבנה. הצלחותיו גרמו לנפילתו כדברי הכתוב: "... וַיִּלְךְ שָׁמוּ עַד לְבֹא מִצְרַיִם כִּי הִזְזִיק עַד לְמַעְלָה... וַיִּצְא שָׁמוּ עַד לְמַדְבָּר כִּי הִפְלִיא לְהַעֲזֹר עַד כִּי חָזַק: וּכְחֹזְקוֹ נָבְהָ לְבוּ עַד לְהַשְׁחִית...". עוזיהו היה יכול להיות המלך המשיח (עיניו בספרי צפנת ישעיהו עמודים 160-165). בעקבות כישלונו, הגאולה נדחתה (בשלב ראשון) לימי חזקיהו. המחיר שעם ישראל נדרש לשלם כדי למנוע חזרה על טעותו של עוזיהו, היה לוותר על פסיקת הרמב"ם (שנים רבות אחריו), שלא תהיה רלוונטית בגאולה של ימי חזקיהו. ואלה דברי הרמב"ם: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ... ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים, אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם, ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל מיד בני עשו, ושם הוא אומר אראנו ולא עתה זה דוד, אשורנו ולא מלך המשיח, דרך כוכב מיעקב זה דוד, וקם שבת ישראל זה מלך המשיח, ומחץ פאתי מואב זה דוד, ... וקרקר כל בני שת זה המלך המשיח ... ואם יעמוד מלך מבית דוד ... וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת שהוא משיח, אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביבו..." (רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה א והלכה ד).

לאחר כישלונו של עוזיהו, חזקיהו המשיח יהיה מלך הוגה בתורה, שכלי מלחמתו העיקרי יהיה "שִׁבְט פִּי", ויכולתו הניסית תבוא לידי ביטוי ביכולתו של: "וַיְהִיחֵן בְּיָרֵאת יְקֹקֵק", כמבואר בנבואות ישעיהו (פרק יא פסוקים ג – ד). אף על פי כן גם בימי תתקיים הנבואה אודות השלום העולמי וביטול המלחמות: "וַיְהִי בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכְוֵן יְהִיָה הַר בֵּית יְקֹקֵק בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֻוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם: וְהָלְכוּ עִמָּם רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלָה אֵל הַר יְקֹקֵק אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִרְגֹּו מִדְּרָכָיו וְנִלְכָה בְּאֲרְחֵיהֶם כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְיִבְרַר יְקֹקֵק מִירוּשָׁלַם... וְכִתְבוּ חֲרֻבְתֵּם לְאֵתִים וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמוֹת לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חָרֵב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (שם פרק ב פסוקים ב – ד).

אחרי כישלונו של עוזיהו אין מקום לגאולה בידי אדם. הכל, מתחילה ועד סוף, יהיה נס גלוי ולא בהליך טבעי. מיכה הנביא, בן דורו של הנביא ישעיהו חוזר, לכאורה, על נבואת קודמו מילה במילה: "וַיְהִי בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יְהִיָה הַר בֵּית יְקֹקֵק נִכְוֵן בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא הוּא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֻוּ עֲלָיו עַמִּים... וְכִתְבוּ חֲרֻבְתֵּיהֶם לְאֵתִים וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמוֹת לֹא יִשָּׂאוּ גּוֹי אֶל גּוֹי חָרֵב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (מיכה ד פסוקים א – ג) וזה קשה. חז"ל הרי קבעו: "וואין שני נביאים מתנבאין בסיגנון אחד" (סנהדרין דף פט ע"א), הא כיצד?! התשובה נמצאת בסוף הפרק הקודם הצמוד לנבואה זו, שם נאמר: "לָכֵן בְּגִלְלָתָם צִיּוֹן שְׂדֵה תַחֲרֹשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינֵי תַהֲרִיָה וְהַר הַבֵּית לְבָמוֹת יַעֲר" (מיכה ג פסוק יב). ישעיהו ניבא על חזקיהו שיהיה המלך המשיח, אחרי שירושלים ובית המקדש ינצלו בדרך נס מצבא אשור האדיר. מיכה ניבא לעתיד לבוא, לגאולה שיקדם לה חורבן הבית. לא מדובר בשתי נבואות זהות, אלא בשתי נבואות מנוגדות. הדימיון נוצר רק בגלל ההפרדה (שמקורה אינו יהודי) בין פרק ג' לפרק ד' בספר מיכה. לכן, אחרי החורבן חוזר המלך המשיח לצורתו הטבעית: מלך שמנצח באמצעות צבאו את כל אויביו, כמו שמתואר בפרשת בלעם בתורה (כמו שהרמב"ם מצטט) ובספר תהילים: "וַיִּרְדֵּךְ מִיָּם עַד יָם וּמִיַּבֵּשׁ עַד אֲפְסֵי אֲרָץ: לְפָנָיו יִקְרַעוּ צִיִּים וְאֵאֱבִיבוּ עֶפְרָ לְחִכּוֹ" (תהילים פרק עב פסוקים ח – ט).

עכשיו מובן למה בהמשך נבואת מיכה מופיעים הפסוקים (גם מהם הרמב"ם מצטט): "וַיְהִיָה (העמים) לֹא יִדְרְעוּ מִחֻשְׁבוֹת יְקֹקֵק וְלֹא הִבִּינוּ עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם כְּעִמֵּיר וְנָרְה: קוּמִי וְדוּשִׁי בַת צִיּוֹן כִּי קָרְנָךְ אֲשִׁים בְּרוּל וּפְרֻסְתֶּךָ אֲשִׁים נְחוּשָׁה וְהַדְקוֹת עִמָּם רַבִּים וְהִתְרַמְתִּי לִיקְנֹךְ בְּצַעַם וְחִילֵם לְאֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ" (שם פרק ד פסוקים יב – יג).

האתחלתא דגאולה של דורנו בוודאי מתחוללת לאחר חורבן הבית והחורבן הנורא של גלות אירופה. לכן, מן הראוי שתהיה באתערותא דלתתא.

אנו קוראים מכאן לגדולי הדור לשקול את החלפת ההפטרה הנקראת ביום טוב שני של גלויות, להפטרה שתכלול את נבואת מיכה. הקריאה תתחיל בפסוק האחרון של פרק ג' ותמשיך עד פרק ה' פסוק ז. בשבוע הבא נסביר ביתר שאת את התאמתם של פסוקים אלה לדורנו.

בינתיים נמשיך ונזכיר לכולם (כן! לכולנו!), גם אחרי ימי ספירת העומר, כי נהיגת כבוד זה בזה, מקרבת את האיחוד המיוחל של כנסת ישראל וקודשא בריך הוא ואת גאולתנו השלמה בב"א.

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

לעילוי זשמת

הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	מר משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב
מר שמואל וגב' אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב אשר וגב' סוזן וסרטיל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
בלהה בת ישראל מרמורש ז"ל א' מנחם אב תשפ"א	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט
חיים לייב בן מנחם קרייסל ב' שבט	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	ר' שמואל וגב' רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	צפורה בת יונה דונייר ע"ה נלבי"ע י"ב אדר א'	גב' ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב
לע"נ הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן ז"ל נלבי"ע כ"א באדר א' תשע"ד				

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

ר' ברוריה 2, ירושלים 91080 2 Bruriya St., Jerusalem

Tel: 02-5371485 info@eretzhemdah.org WWW.ERETZHEMDAH.ORG

חֲמַדַּת הַשַּׁבָּת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

בסיס לדבר האסור שעתיד לסור בהמשך השבת

לפני שבועיים למדנו את יסודות איסור טלטול בסיס לדבר האסור, ואיסור ביטול כלי מהיכנו. למדנו את המחלוקת היסודית בין בעלי התוספות ובעל המאור. נחזור על הכללים, כי מורכבים הם: לפי בעלי התוספות:

בכל מצד בו מוקצה הונח על בסיס ללא כוונה, הבסיס אינו נאסר בטלטול. מותר להרים את הבסיס, עם המוקצה שעליו, ולהפיל את המוקצה (בצורה עקיפה, על ידי ניעור או הטיית הבסיס), ולהמשיך להשתמש בבסיס. במידה והמוקצה הונח על הבסיס בכוונה:

מוקצה שהונח בכוונה על בסיס לפני השבת ושהה עליו במשך כל בין השמשות: הבסיס נעשה מוקצה לשבת כולה. אסור להפיל אותו מהבסיס, וגם אם יפיל אותו מהבסיס, אסור לטלטל את הבסיס.

אם החפץ הונח על הבסיס בכוונה (הניח את הבסיס תחת תרנגול לקבל את ביצתה, הורה לילד או לנכרי להניח את המוקצה במקום מסוים, וכדו') בשבת עצמה: אסור לטלטל את הבסיס כל עוד החפץ מונח עליו, וגם לא להטות או לנער את החפץ בכדי שהמוקצה ייפול. אם המוקצה סר מהבסיס, הבסיס חוזר להיותו הראשון (הוא אינו בסיס לדבר האסור במובן שהוא נחשב כמוקצה לכל השבת ללא תלות בהימצאות החפץ עליו). יצירת מצב בו אסור לטלטל את החפץ בשבת היא איסור ביטול כלי מהיכנו. לפי בעל המאור:

חפץ יהפוך לבסיס לדבר האסור רק אם הוא הונח על הבסיס בכוונה לפני שבת ושהה עליו בין השמשות. אם המוקצה הגיע לבסיס בשבת שלא בעקבות ציווי או כוונה – מותר להפיל אותו ממנו.

במידה ואין אפשרות טכנית להפיל את המוקצה מהבסיס, הרי שהבסיס ייאסר בטלטול, וזהו איסור ביטול כלי מהיכנו.

בספר הישר (סימן רמד) מסופר שבדרך לתפילה לפני שבת ר"ת הניח אבן על חבית יין (ככל הנראה כדי שהפקק הרעוע לא יזוז ויאפשר ללכלוך או בעלי חיים להיכנס פנימה). בשו"ב מן התפילה תלמידו שאל אותו אם מותר להסיר את האבן מפי החבית, שהרי האבן היא מוקצה, המוקצה הונח על החבית בכוונה תחילה, ושהה עליה במשך כל בין השמשות!

ר"ת השיב לו שמותר, מכיוון שהוא התכוון מראש להסיר את האבן מפי החבית. מדבריו עולה שאפילו במידה והניח את המוקצה על בסיס בכוונה תחילה ושהה על הבסיס במשך כל בין השמשות, מותר להפיל את המוקצה אם בשעת הנחת המוקצה הוא התכוון להפיל אותו בהמשך.

הרשב"א תמה על דבריו. במסכת שבת (דף מד) הגמרא מתייחסת לנר כבסיס לדבר האסור, מכיוון שהשלהבת היא מוקצה. אדם רגיל לשים די שמן שהנר ידלוק למספר שעות, אך רוב מוחלט משעות השבת הנר כבוי. שואל הרשב"א: מדוע, אם כן, הנר נחשב בסיס לשלהבת. הרי בזמן ההדלקה הוא מודע היטב לכך שהלהבה עתידה לכבות!

(לא נעמיק בזה, רק נעיר שהאחרונים התקשו בשאלה הבסיסית יותר: מדוע הלהבה נחשבת מוקצה? לכאורה יש כאן כמה בעיות אחרות: לכאורה הנר והלהבה הם כלים שמלאכתם לאיסור, שהרי משתמשים בהם; מוקצה מחמת איסור, שהרי לא מטלטלים את הנר שמא הטלטול ישפיע על ההדלקה. לא נעמיק בכך כאן, ורק נפנה לדיון של החזון איש בסימן מא אות יז וסימן מג אות טז שדן בדברים ומביא שיטות נוספות).

הרשב"א מסכים עם דברי ר"ת באופן מצומצם: כאשר מדובר בהנחה באמצע שבת הוא מסכים שכוונת סילוק מראש מועילה. הדוגמא הקלאסית ביותר לכך היא הדוגמא של מניח עצמות וקליפין על השלחן בשבת. בית שמאי אומרים שמותר להסיר את העצמות, ובית הלל אומרים שיש לנער את הטבלה, שכן העצמות והקליפות מוקצים. אך לכאורה קשה גם על דברי בית הלל: מדוע שיהיה מותר לנער את הטבלה אם הניח את העצמות באמצע שבת? על כך עונה הרשב"א: במקרה זה בו המוקצה הונח באמצע השבת, עם כוונה להסיר את המוקצה בהמשך השבת ר"ת צודק, שכוונה זו תאפשר להפיל את המוקצה מהבסיס.

כיצד ניישב את המקרה של הנר לשיטת ר"ת? וכי אדם אינו מודע לכך שנו יכבה בשבת? אם כן, מדוע אסור לטלטל אותו במשך השבת?

שני תירוצים מרכזיים נאמרו לקושיה זו:

בתורת שבת מבאר שרק כוונה להסיר את המוקצה בהמשך השבת מסירה ממנו שם בסיס לדבר האסור. אך במקרה של הנר האדם תלוי בחסדו של הנר (או לכל הפחות בחוקי הפיזיקה העומדים מאחוריו), שיכבה כאשר הוא יכבה. לכן הוא מקבל דין של בסיס לדבר האסור.

הפרי מגדים מבאר קצת אחרת: בכל המקרים הקודמים האדם היה יכול לנער את המוקצה מהבסיס בין השמשות. בכניסת שבת האדם לא היה יכול לנער את המוקצה מהנר, ולכן הוא נותר אסור, גם אם התכוון להסיר אותו בהמשך.

בשמירת שבת כהלכתה (פרק כ סעיף ג) פוסק שבמקום הפסד אפשר לסמוך על ר"ת בכפוף לשני התנאים הללו: רק אם ניתן להסיר את המוקצה בכניסת השבת (כדברי הפרי מגדים), ורק אם בכוחו לגרום למוקצה לסור בכל עת (כדברי התורת שבת).

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל, של:

חנה בת אוריה נטע בת מלכה רבקה בת שרה בלה ירחמיאל בן זלאתה רבקה חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה אורי לאה בת חיה תמימה	ניר רפאל בן רחל ברכה מאירה בת אסתר הילה צפנת בת שרה טובה הילל בן תמר שפרה אריה יצחק בן גאולה מרים ג'קלין בת רינה מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה	טל שאול בן יפה ר' יצחק בן בריינדל גיטה חוה ר'אנלה בת פיילא משה בן רחל עובדיה בן אסתר מלכה יוסף בן אורית
--	--	--

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"י)

California, USA

קליפורניה, ארה"ב

אדר תשע"ח

הפסקת הנשמה ידנית לחולה

השאלה

אדם זקן וחלש מאוד בן תשעים שיש לו בעיות דמנציה חמורות התחיל להיחנק בביתו. הוא הובא לחדר המיון בבית החולים באמבולנס ובאמבולנס המטפלים בו הכניסו צינור לתוך גרונו כדי לספק לו חמצן. כשהגיע לחדר המיון, האחות שהייתה שם התחילה להעביר חמצן לריאותיו על ידי שקית הנשמה (manual respirator bag). הפעולה הזאת נעשתה על ידי הכנסת אוויר לתוך קנה הנשימה שלו בידי האחות ולא על ידי מכשיר הנשמה.

אשתו של המטופל אמרה שהיה לו צו הוראה לא לבצע החיאה (דני"ר Do Not Resuscitate) מהפוסק שלה, והיא לא רצתה שיחברו את בעלה למכונת הנשמה.

כאמור, האחות כבר התחילה לנסות להנשים את המטופל בידיה על ידי שקית ההנשמה ועדיין לא הפסיקה את הפעולה הזאת. הבעיה מבחינת ההלכה היא שאם המטופל לא יתחבר למכשיר ההנשמה, לפי תקנון בית החולים ידרשו צוות הרופאים מהאחות להפסיק לנסות להנשים את הזקן על ידי שקית ההנשמה, ועל ידי זה לחרוץ את דינו למוות.

לכאורה הדין של שב ואל תעשה אינו שייך בנדון דידן כמו שהוא שייך כשיש צו הוראה שלא לבצע החיאה. תנאיו של צו לא לבצע החיאה מחייבים את המטפלים במטופל להימנע מלחבר אותו למכשיר הנשמה או שום אמצעי מחיה מלאכותי אחר, מה שאין כן בנדון דידן, שיש מעשה בידיים שמבקשים להפסיק.

לכן, לפי הנ"ל, האם מצד הדין מותר לרופאים להגיד לאחות להפסיק לנסות להנשים את הזקן ביד?

תשובה

אסור לעשות פעולה חיובית הגורם לקרבת מיתתו של חולה, גם אם החולה גוסס. אבל אם חייו של הגוסס מוארכים על ידי פעולה מתמשכת, כגון על ידי דפיקות הסמוכות אליו, מותר להפסיק את הפעולה הזו למרות שעל ידי כך החולה ימות.¹

נראה ברור שכמו כן, במקרה שבו נפסקה הוראה על ידי פוסק מוסמך שלא לבצע החיאה (דני"ר Do Not Resuscitate), עדיין אין להתיר פעולה חיובית הגורמת באופן ישיר לקרבת מיתתו של החולה. אבל כן מותר להסיר מונע אף שעל ידי זה החולה ימות בעקיפין.

בנדון דידן, שבו האחות עושה פעולות חוזרות ונשנות של לחיצה על המפוח, הפסקת הלחיצות תיחשב כהסרת מונע, כמו הפסקת דפיקות מארכות החיים. לכן מותר להפסיק את פעולת ההנשמה הידנית גם מבלי לחבר את החולה למכונת הנשמה.

נעיר שהגרש"ז אויערבאך כתב² לגבי חולה גוסס ש"סובל מכאבים ויסורים גדולים או אפילו סבל נפש חזק מאוד, חושבני שאוכל וחמצן לנשימה חייבים ליתן לו גם נגד רצונו". נראה שגם במצב שבו נפסקה לחולה הוראת דני"ר, יש לתת חמצן לחולה על ידי צינורית או מסכה³. מכל מקום, גם הגרש"ז⁴ היה מודה בגוסס הנ"ל שאין חיוב לחברו למכשיר הנשמה⁴. ונראה שהוא הדין גם בחולה שנפסקה עבורו הוראת דני"ר⁵.

נדגיש שאין תשובה זו דנה בחולה אשר כבר חובר למכונת הנשמה, שבו נחלקו אם ומתי מותר לנתק אותו ממנה⁶.

¹ כתוב ברמ"א (יו"ד שלט, א): "וכן אסור לגרום למות שימות מהרה, כגון מי שהוא גוסס זמן ארוך ולא יוכל להפרד, אסור להשמט הכר והכסת מתחתיו, מכח שאומרים שיש נוצות מקצת עופות שגורמים זה וכן לא יזיזנו ממקומו. וכן אסור לשום מפתחות ב"ה [=בית הכנסת] תחת ראשו, כדי שיפרד. אבל אם יש שם דבר שגורם עכוב יציאת הנפש, כגון שיש סמוך לאותו בית קול דופק כגון חוטב עצים או שיש מלח על לשונו ואלו מעכבים יציאת הנפש, מותר להסירו משם, דאין בזה מעשה כלל, אלא שמסיר המונע".

לדיונים לגבי המעמד ההלכתי של פעולת הסרת מונע, ראה בדברי הגר"י גולדברג בעמק הלכה-אסיא [חלק א] עמוד 64 ואילך; יחל ישראל חלק ב סימן פא.

² שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא אות כד. הרב פרופ' אברהם שטינברג באנציקלופדיה הלכתית רפואית, ערך "נוטה למוות (א)", עמוד 144, כתב: "באופן עקרוני יש חובה להמשיך בכל הטיפולים הממלאים צרכים טבעיים של החולה, כגון אוכל, שתיה וחמצן... דבר זה חייבים לעשות גם נגד רצונו של החולה". נראה ברור מהקשר הדברים שהכוונה היא שיש חובה גם להתחיל לספק דברים אלה, ולא רק "להמשיך" את נתינתם אם כבר התחילו לתת אותם.

³ בגלל היותו "ממלא צורך טבעי של החולה". בשו"ת אגרות משה (ח"ו"מ חלק ב סימן עג) כתב: "וחולה מסוכן שאינו יכול לנשום צריך ליתן לו חמצן (אקסידזשען) אף שהוא באופן שא"א לרפאותו, שהרי הוא להקל מיסוריו, דהיסורין ממה שא"א לנשום הם יסורים גדולים והחמצן מסלקן".

⁴ ראה בדברי הרב פרופ' אברהם שטינברג שם עמוד 144-145.

⁵ שהרי זוהי עצם הגדרת הוראת הדני"ר, שלא לחברו למכשירים כמו הנשמה מלאכותית.

⁶ ראה בענין זה במקורות שהביא הרב פרופ' אברהם שטינברג באנציקלופדיה הלכתית רפואית שם, עמוד 148-151.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך
הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ

יועצים מדעיים:

הרב פרוי אברהם שטינברג
הרב פרוי דרור פיקסלר
הרב פרוי נתן קלר

<p>לע"י שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"י רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמה סבג</p>	<p>לע"י גב' לורין הופמן ז"ל</p>	<p>לע"י חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"י סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				